

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА ДЕЦАТА

Изм.№

ДО
ПРОФ. ГАЛИН ЦОКОВ
МИНИСТЪР НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

Относно: Становище на Национална мрежа за децата по Проект на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 10 от 2016 г. за организация на дейностите в училищното образование

Уважаеми проф.Цоков,

Национална мрежа за децата е обединение на над 125 организации и индивидуални експерти, работещи в областта на детските права и подобряване на благосъстоянието на децата в България и политиките за деца в областите здравеопазване, образование, детско правосъдие, превенция и закрила от всички форми на насилие, ранна детска грижа и други.

Във връзка с предложените изменения в Наредба № 10 от 2016 г. за организация на дейностите в училищното образование, чл.6, ал.2 и ал.3, изразяваме становище за силно несъгласие с така предложените поправки.

Промяната в ал.2 и отпадането на ал.3, чл.6 са в разрез с цялостната философия за развитие на българското образование, залегнала в Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Р България (2021-2030), която предполага поетапно и обозримо, в максимално кратки срокове, преминаване към едносменен режим на обучение в средните училища в цялата страна. Тази политика се следва от Министерство на образованието и науката с последователно реструктуриране и разширяване на възможностите за обучение в едносменен режим през последните години, като към края на учебната 2022/2023 г. в страната има само 255 училища (от над 2200), които все още се обучават в двусменен режим и това са основно училища в големите градове, поради недостиг на сграден фонд и/или лоша организация и управление на приема на ученици на общинско ниво. Мерки в посока на въвеждане на едносменен режим за залегнали и в Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ), Компонент 1 „Образование и умения“, Инвестиция 2 „Модернизация на образователна инфраструктура“.

Необоснованата промяна на началния час на започване на учебните занятия от 8.00ч на 07.30ч., без да са посочени никакви мотиви за подобна необходимост, както постановява законовото изискване при обществени консултации, дава основание да се смята, че промяната произтича от невъзможност на част от общините да организират едносменен режим на обучение във всички училища на територията си,

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА ДЕЦАТА

както и да решат проблемите на приема в 1 клас и предучилищни групи на задължителното образование, което налага по-ранно започване на часовете по правило, (а не по изключение, както предполага наредбата към момента), за да може дневното разписание на часовете да се помести в рамките на две смени от 7.30 до 19ч.

В допълнение, липсата на стремеж да се премине изцяло към едносменен режим, и дори поетапно да се върви към разделяне на степените на обучение в различни сгради и училища, каквато е практиката в развитите образователни системи и премахването на модела на средните училища, в които се обучават деца от 5 до 19 г. на едно място и в еднакви условия, което е предпоставка за редица проблеми, включително насилие и тормоз, води и до пряко нарушение на чл.102, ал.2 на ЗПУО. Множество училища в големите градове, въпреки изричното желание на родителите за целодневна форма на обучение, не могат да предложат такива поради обучението на две смени, но в същото време насочват към частни платени такива.

Създаването на нормативно правило, а не изключение, за започване на учебния ден в 7.30ч., ще доведе до регрес в разширяване на възможностите за едносменен режим и увеличаване на приема при две смени на обучение. Така ще продължи създаването на огромни, пренаселени и нефункционални учебни заведения с над 1500 и дори 2000 ученици, при които принципът за най-добър интерес на детето и поставяне на децата в центъра на образователния процес чрез индивидуален подход и специализирана подкрепа, става абсолютно неприложим.

В същото време разпространените по медиите „мотиви“ за необходимост от по-ранно започване на учебния ден, защото учениците натоварват трафика на възрастните или по-късен начален час възпрепятства родителите да стигат навреме за работа, са напълно несъстоятелни и показателни за начина, по който се формират политиките за деца в България. Причините за натоварване на трафика са свързани с организацията на транспорта в градовете, достъпността на качествено образование близо до дома, инфраструктурата на градовете и други проблеми извън образователната система, но те не могат и не бива да бъдат решавани за сметка на децата. След пандемията от COVID-19 все повече родители работят в условия на home office и с гъвкаво работно време, а професиите, които са свързани с ранно започване на деня и присъствие на конкретно физическо работно място намаляват. Но дори и в случаите, в които ситуацията е такава, следва да се мисли за мерки, които насърчават работодателите да предлагат гъвкаво работно време с начален и краен час, който се съобразява с нуждата на родителите да взимат децата си училище. В същото време училищата могат да предлагат сутрешни групи с дежурни учители, в които учениците да изчакват нормалното начало на деня, ако няма друга възможност за родителите им да ги оставят по-късно в училище. В същото време при двусменен режим края на учебния ден е късно вечер, след 18.30 и дори 19ч., което ограничава възможностите на учениците за самоподготовка, извънкласни занимания и спорт, прекаване на лично време със семейството, адекватна почивка и др.

Решенията, свързани с началото и края на учебния ден и организацията на учебното време в никаъв случай не бива да са в ущърб на учениците, а в помощ на родителите, за което е нужен много по-широк обществен консенсус и реформи, свързани с достъпно и качествено образование в начален и основен етап в близост до дома, безопасни, проходими, осветени и регулирани улици и транспорт, които да

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА ДЕЦАТА

създават условия за самостоятелно придвижване до училище от ранна възраст, намаляване на трафика, подпомагане на баланса между личния и професионалния живот и др.

Като допълнение, но не по важност, редица изследвания доказват, че ранният час на започване не е оптимален за учениците поради особености на физиологията и води до неефективност при възприемане на учебния материал. Ако денят започва твърде рано, това предполага, че учениците могат да страдат от хроничен недостиг на сън, да пропускат сутрешно хранене, да пътуват в часове, в които, особено през зимата, температурите са ниски и учениците са тръгнали за училище преди изгрева на слънцето, в тъмнина, което повишава опасността от инциденти и престъпления спрямо децата.

Извън проблемите, които се създават в големите градове, в малките населени места със средищни или отдалечени училища извън населеното място, където пребивава ученикът, в които се използва училищен транспорт, подобно ранно започване на учебните часове, означава изключително ранно събуждане и пътуване, понякога на десетки километри от дома. Подобни условия могат да доведат до тенденции за ранно отпадане от училище и преждевременно прекъсване на обучението.

В обобщение, промяната на началния час на обучение от 8.00 на 7.30 ч. е нецелесъобразно и в разрез с интересите на децата, като в същото време драстично би влошило качеството на живота им и би довело до потенциални рискове за влошено здравно състояние, влошаване на успеваемостта в училище, риск от отпадане и влошаване на социалните отношения. В същото време подобна промяна е в разрез с прилагането на собствените политики на Министерство на образованието и науката и съществуващите закони и нормативна уредба.

Ние от Национална мрежа за децата призоваваме Министерството да преосмисли така предложените промени и да инвестира допълнителни ресурси и усилия в осигуряване на оптимална, щадяща и подкрепяща организация на учебното време за всички деца, която е в основата на качествено образование и успехите на учениците.

Оставаме отворени към конструктивен диалог и намиране на най-добрите пътища към подобряване на живота на децата в България.

Национална мрежа за децата

Септември 2023